

การเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย: กรณีศึกษานักโทษหญิง ในเรือนจำกลางอุดรธานี

Comparison of the Understanding of Thailand's Criminal Justice System: A Case Study of Female Prisoners in the Federal Prison of Udonthani.

ศรันยา ทองดีนอก¹

Saranya Tongdeenok¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยในปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ทำการศึกษาเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเพศหญิง ซึ่งอยู่ในเรือนจำกลางอุดรธานี และเรือนจำพิเศษอุดรธานี โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมีตัวเลือกแบบถูก/ผิด มีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม เท่ากับ 0.799 การเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยการสัมภาษณ์

ผลจากการวิจัย พบว่า ถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีถิ่นที่อยู่ภายในประเทศมีคะแนนความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยนอกราชอาณาจักรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีคะแนนความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีวิชาชีพชั้นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นักโทษหญิง, ความเข้าใจ, กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

Abstract

The purpose of this research was to compare the understanding of the Thai criminal justice system as viewed by people from different backgrounds. This case study involved female offenders, or defendants, in The Federal Prison of Udon Thani and Udon Thani Special Prison by using a simple random sample of 250 people. Data were collected by true or false choice questionnaires and interviews. Reliability of the instruments was 0.799. The results revealed that domicile and education influenced people's understanding of the criminal justice system. Samples that live in Thailand gained higher scores of understanding of the criminal justice system than the samples

¹ อาจารย์ประจำ, สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹ Lecturer, Institute of General Education, UDON THANI Rajabhat University

that live outside the kingdom with statistical significance at 0.01. Furthermore, the samples that graduated with a bachelor degree had higher scores of understanding of the criminal justice system than the samples that finished high school or had a diploma degree at a statistical significance at 0.05.

Keywords: female offenders, understanding, criminal justice system

บทนำ

การลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญา มี 5 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยการลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์หลาย ๆ อย่าง เพื่อแก้แค้นการกระทำความผิด เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งวิธีการลงโทษที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ การจำคุกนั่นเอง ถูกถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสถานที่แยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคม ป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรจะมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งบุคคลอื่นๆเกรงกลัวไม่กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป

การจำคุก ในสมัยโบราณประเทศไทยได้ใช้โทษจำคุกเพื่อเป็น การลงโทษจริงๆ โดยไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ต่อมาในปัจจุบันได้รับการพัฒนาไปในทางที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมากขึ้น (กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม: 2553) โดยการใช้วิธีการต่างๆ เช่น การให้การศึกษาบรม การฝึกอาชีพ และการอบรมจิตใจ เป็นต้น ซึ่งผู้ที่เข้าไปในเรือนจำได้จะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ระหว่างการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการขอศาลออกหมายจับคือผู้ต้องหา หรืออยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลคือจำเลย หรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดคือนักโทษ เราจะทราบได้อย่างไร

ว่าบุคคลที่จะถูกลงโทษนั้นเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดจริง ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเกิดความยุติธรรมมากที่สุด จึงต้องมีการบัญญัติกฎหมาย มารับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพราะความยุติธรรมเกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นหลักประกันที่สำคัญยิ่ง เมื่อใดที่ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือไม่อาจแสวงหาความยุติธรรมจากรัฐได้ ก็อาจเกิดความไม่สงบหรือก่อการไม่สงบต่อฝ่ายปกครองบ้านเมืองได้ ซึ่งย่อมจะเป็นภัยแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรงยิ่ง ทั้งนี้เพราะความยุติธรรมนั้นย่อมเป็นที่พึ่งที่ปรารถนาแก่ชนทุกชาติไม่ว่ายุคใดสมัยใด (นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล และคณะ, 2529: 1) และเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 18) พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 ความว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้...”

การรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกฎหมายนั้นเป็นไปก็เพื่อเสริมสร้างให้จำเลยในคดีอาญามีโอกาสอย่างทัดเทียมกันในการต่อสู้คดี(บุศรา เกิดวิชัย, 2534 : 11) ตามที่ปรากฏในปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ข้อ 7 บัญญัติไว้ว่า “ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน” ป้องกันจำเลยหรือผู้บริสุทธิ์ถูก

ลงโทษโดยปราศจากความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเพื่อรับรองสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับการคุ้มครองในคดีอาญา ซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีอยู่หรือได้รับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวบทกฎหมายว่าได้บัญญัติให้มีการพิทักษ์สิทธิของจำเลยอย่างไรบ้าง นอกจากนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นๆ ผู้เกี่ยวข้องกับการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความและศาล เป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยพิทักษ์รักษาสิทธิของจำเลย ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายแก่จำเลย ถ้าบุคคลเหล่านี้ได้ปฏิบัติและพิทักษ์สิทธิจำเลยตามกฎหมายได้บัญญัติไว้ ก็จะได้ชื่อว่าช่วยผดุงความยุติธรรมให้แก่จำเลย นวพงศ์ บุญสิทธิ์ (2430) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปิดเผยการพิจารณาคดีอาญาได้พบว่าหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญาในประเทศไทยมีที่มาจากตะวันตก และได้มีการยอมรับนำมาบังคับใช้กันอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่จำเลย เป็นการสนองสิทธิในการเสนอและการรับรู้ข่าวสารของประชาชน และป้องกันพยานเท็จ เป็นหน้าที่ของศาลที่จะรับรอง คุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งสิทธิและประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดี แต่ที่สำคัญนอกเหนือจากนั้นก็ขึ้นอยู่กับตัวจำเลยเอง ว่าจำเลยรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิของตัวเองตามที่กฎหมายได้บัญญัติและให้การพิทักษ์ไว้หรือไม่ รวมถึงเพื่อป้องกันบุคคลอื่นมาละเมิดสิทธิของจำเลย เพราะ “จำเลยนั้นมีความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของข้อกฎหมายและความเชี่ยวชาญในวิธีการจำเลยที่ยากจนจึงเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะไม่สามารถหาทนายความแตกต่างว่าต่างที่มีความสามารถทัดเทียมอัยการ” การศึกษาวิจัยเกียรติจรวินสวีสดี และคณะ(2529) เรื่อง สิทธิจำเลยในคดีอาญาในประเทศไทย และ “จำเลยส่วนมากไม่ทราบว่าเมื่อตกเป็นจำเลยแล้วตนมีสิทธิในฐานะจำเลยประการใดบ้าง” (เกียรติจรวินสวีสดี และคณะ, 2529: 158)

เมื่อเป็นเช่นนี้การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงมีความสำคัญมาก ยุทธนา เจ้าตุรี (2539) “ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพิทักษ์สิทธิจำเลยในคดีอาญา พบว่า การรับรู้สิทธิของจำเลยอยู่ในระดับกลาง ส่วนมากจำเลยไม่ได้ใช้สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภาวะการแต่งงานเป็นจำเลย และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลต่อการรับรู้สิทธิของจำเลย” เพราะการรับรู้ เข้าใจส่งผลต่อการนำกฎหมายที่บัญญัติไว้ไปใช้เพื่ออ้างไว้ซึ่งความยุติธรรมตามเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเพราะนอกจากกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้วตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเองก็มีความสำคัญ ว่ามีความเข้าใจถึงขั้นตอนวิธีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแตกต่างกันหรือไม่ในปัจจุบันส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย ฐานความผิด และระดับการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในปัจจุบันส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

วิธีการศึกษา

ในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเพศหญิง ซึ่งอยู่ในเรือนจำกลางอุดรธานี และเรือนจำพิเศษอุดรธานี จำนวน 568 คน (กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์: 1 มีนาคม 2557) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน จากเกณฑ์ของตารางสำเร็จรูปของ TARO YAMANE ที่กำหนดว่าประชากรมากกว่า 500 คน ที่ระดับ

ความเชื่อมั่น 95% ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างมาทำการวิจัยอย่างน้อย 222 คน (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543)

เครื่องมือในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ที่เป็นแบบมีตัวเลือกตอบ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามว่าด้วยสถานภาพของผู้ตอบ ตั้งแต่ข้อ 1 - 15 ประกอบด้วย เพศ ถิ่นที่อยู่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ภาระหนี้สิน ฐานความผิด โทษที่ได้รับ สถานะ และจำนวนบุตร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ข้อ 16 - 35 ในการรับรู้การรับรู้สิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวิธีการขั้นตอนในทางกฎหมายที่พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือศาล ได้ปฏิบัติเป็นประจำ และเป็นบรรทัดฐานในทุกความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยหากเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการเหล่านี้ ตอนที่ 2 นี้ มีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ ถูก หรือ ผิด

แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ในแบบสอบถามส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.799

การเก็บข้อมูล ณ เรือนจำกลางอุดรธานีโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวม 13 คน ทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องหา หรือจำเลยทีละคน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามหมดความสงสัยในข้อคำถามและได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงที่สุด เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 15 มีนาคม 2558 จำนวน 250 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลนำเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิฐานะที่แตกต่างกันโดยใช้ค่าทดสอบ (Independence t-test) และเปรียบเทียบความแตกต่าง

ระหว่างคะแนนความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา รายได้ ฐานความผิด และอาชีพที่แตกต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ต้องขังหญิงส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ร้อยละ 87.60 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 49 อาชีพโดยส่วนใหญ่คือ เกษตรกร ร้อยละ 30.30 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 41.40 และโดยส่วนใหญ่มีความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติด ร้อยละ 70.40 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

2. ผู้ต้องขังหญิงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยมีความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมมากกว่าผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดังแสดงในตารางที่ 2)

3. ผู้ต้องขังหญิงมีความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หากไม่พบความแตกต่างของความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันด้านอาชีพ รายได้ และฐานความผิด (ดังแสดงในตารางที่ 3)

4. เมื่อผู้วิจัยพบว่าความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องขังหญิงมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple comparison) โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Scheffe โดยพบว่าผู้ต้องขังหญิงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมมากกว่าผู้ต้องขังที่มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังแสดงในตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขังหญิง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนา			รายได้		
ประเทศไทย	219	87.60	ไม่มีรายได้	14	5.60
ต่างประเทศ	31	12.40	ต่ำกว่า 5,000 บาท	103	41.40
ระดับการศึกษา			5,001-9,999 บาท	82	32.90
ไม่ได้รับการศึกษา	15	6.10	10,000-14,999 บาท	23	9.20
ประถมศึกษา	121	49.00	15,000-19,999 บาท	10	4.00
มัธยมศึกษา	78	31.60	20,000-24,999 บาท	3	1.20
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	9	3.60	25,000-29,999 บาท	5	2.00
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	10	4.00	มากกว่า 30,000 บาท	9	3.60
ปริญญาตรี	11	4.50	ฐานความผิด		
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.20	จำหน่ายยาเสพติด	171	70.40
อาชีพ			เสพ/มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด	21	8.60
ไม่มีอาชีพ	8	3.30	จำหน่ายยาเสพติด	171	70.40
นักเรียน/นักศึกษา	4	1.60	เสพ/มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด	21	8.60
รับจ้างภาคเกษตรกรรม	39	16.00	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	27	11.10
รับจ้างภาคอุตสาหกรรม	16	6.60	ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย	4	1.60
เกษตรกร	74	30.30	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	2	0.80
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	6	2.50	ความผิดต่อเสรีภาพ	2	0.80
ค้าขาย	61	25.00	อื่นๆ	16	6.60
อื่นๆ	36	14.80			

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมระหว่างภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน

กลุ่ม	$\bar{X}$	SD	t	p
ภูมิลำเนาภายในประเทศไทย	14.97	2.15	3.293	.001.*
ภูมิลำเนาต่างประเทศ	13.50	1.98		

* $p < .01$

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	6	84.97	14.16		
	ภายในกลุ่ม	208	918.21	4.41	3.208	.005*
	รวม	214	1003.18			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	7	56.27	8.04		
	ภายในกลุ่ม	204	942.18	4.62	1.741	.101
	รวม	211	998.45			
ฐานความผิด	ระหว่างกลุ่ม	6	6.26	1.04		
	ภายในกลุ่ม	203	978.22	4.82	.217	.971
	รวม	209	984.48			
รายได้	ระหว่างกลุ่ม	7	41.70	5.96		
	ภายในกลุ่ม	208	962.89	4.63	1.287	.258
	รวม	215	1004.59			

* $p < .01$

ตารางที่ 4 ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมจำแนกตามระดับการศึกษา

การศึกษา	X	1	2	3	4	5	6	7
ไม่ได้รับศึกษา	14.17	-	-.478	-.819	-1.167	.944	-3.083	-1.500
ประถมศึกษา	14.64		-	-.341	-.689	1.422	-2.606	-1.022
มัธยมศึกษา	14.99			-	-.348	1.763	-2.264	-.681
ปวช.	15.33				-	2.111	-1.917	-.333
ปวส.	13.22					-	-4.028*	-2.444
ปริญญาตรี	17.25						-	1.583
สูงกว่าปริญญาตรี	15.67							-

* $p < .05$

หมายเหตุ: 1 หมายถึง ไม่ได้รับการศึกษา, 2 หมายถึง ประถมศึกษา, 3 หมายถึง มัธยมศึกษา, 4 หมายถึง ประกาศนียบัตรวิชาชีพ, 5 หมายถึง ประกาศนียบัตรชั้นสูง, 6 หมายถึง ปริญญาตรี, 7 หมายถึง สูงกว่าปริญญาตรี

อภิปราย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ถิ่นที่อยู่หรือภูมิสำเนา และการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีถิ่นที่อยู่ภายในประเทศมีคะแนนความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยนอกราชอาณาจักรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ถิ่นที่อยู่ที่มีผลต่อความเข้าใจที่แตกต่างกัน เพราะหากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิสำเนาในประเทศไทย นั่นก็หมายถึงคนที่มีสัญชาติไทยหรือคนไทยนั่นเอง ส่วนผู้ที่มีภูมิสำเนาจากราชอาณาจักรนั้นก็หมายถึงบุคคลต่างด้าวหรือต่างสัญชาติ โดยทั้งหมดมีสัญชาติลาว เมื่อเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยความเข้าใจในภาษาไทยจึงไม่ต้องแก้ แปลความหมายของคำหรือประโยคได้ไม่แตกฉาน เมื่อไม่เข้าใจในภาษาไทย สิทธิที่พึงได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนต่างสัญชาติเองก็ไม่เข้าใจและทราบถึงสิทธินั้น เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดสิทธิที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีสำเนาได้ เพื่อให้สำเนาได้ทำหน้าที่แปลข้อความจากภาษาไทยเป็นภาษานั้นๆ หรือภาษานั้นๆเป็นภาษาไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นคนต่างสัญชาติ แต่จากแบบสอบถามผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ทราบสิทธินี้รวมถึงไม่เคยมีสำเนา สูงที่สุด ร้อยละ 40.8 และนอกจากนี้การมีถิ่นที่อยู่มีผลต่อความเข้าใจที่แตกต่างกันนั้นเป็นเพราะคนต่างสัญชาติเหล่านั้นมิได้อยู่ได้บังคับของกฎหมายประเทศไทยโดยตรง ยกเว้นต่อเมื่อ ได้กระทำความผิดในราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา 2 ประมวลกฎหมายอาญา เมื่อไม่ได้อยู่ได้บังคับของกฎหมายความเข้าใจกฎหมายก็จะแตกต่างกับคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

นอกจากนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีคะแนนความเข้าใจใน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับปริญญาบัตรวิชาชีพชั้นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกเหนือจากนั้นไม่พบความแตกต่างระหว่างการศึกษาในระดับอื่นๆ มีเพียงแนวโน้มของคะแนนที่ลดลงไปตามระดับการศึกษา ขณะที่ฐานความผิด รายได้ต่อเดือน และอาชีพไม่ส่งผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกันด้วย เหตุเพราะการรับรู้ของบุคคลเกิดขึ้นได้จาก เริ่มจากการแปลความหมายสิ่งที่สัมผัสออกมาโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ความรู้ ความจำ ความสนใจ แรงจูงใจ เมื่อบุคคลได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำลงไปเรื่อยๆ การรับรู้ของบุคคลก็จะแตกต่างกัน

สรุป

อาชีพ, ฐานความผิด และรายได้ของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่าง ไม่มีผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ขณะที่ภูมิสำเนาและระดับการศึกษาของผู้ต้องขังหญิงที่แตกต่างกันมีผลต่อความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้ต้องขังหญิงที่มีภูมิสำเนาอยู่ในประเทศไทยมีความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมมากกว่าผู้ต้องขังที่มีภูมิสำเนาอยู่ในต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมมากกว่าผู้ต้องขังที่ได้รับการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. มีการจัดบุคลากรเพื่อให้ความรู้อันเกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยแก่ประชาชนโดยทั่วไปอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นในเขต

เทศบาล รวมถึงพื้นที่ที่เข้าถึงยาก

2. ประชาสัมพันธ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก รับทราบถึงชื่อหน่วยงาน หน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน สถานที่ติดต่อ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงได้เร็วและง่ายที่สุดก็คืออินเทอร์เน็ต

3. ให้ความรู้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักศึกษา ปกป้องสิทธิของตนเอง

4. ให้การอบรมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายกับผู้นำหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่ใกล้ชิด คั่นเคยกับประชาชนในพื้นที่ เมื่อประชาชนมีปัญหาบุคคลเหล่านี้จะได้ให้คำปรึกษาในเบื้องต้นได้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟ และ ประธาน วัฒนาวณิชย์. (2529). *สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งแรก. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำรา สมาคมสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นพวงศ์ บุญสิทธิ์. (2530). *การเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง ประธาน วัฒนาวณิชย์. (2520). "ระบบความยุติธรรมทางอาญาแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม". *นิติศาสตร์*. (2520). 169.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, ไฉไล ศักดิ์วรพงษ์, นิตี ผดุงชัย และ จำรอง เงินดี. (2529). *ความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษเด็ดขาดกับเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมไทย*. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บุศรา เกิดวิชัย, ว่าที่ร้อยตรี. (2534). *สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธนา เจ้าตุ๋ย. (2539). *การพิทักษ์สิทธิจำเลยในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี การรับรู้สิทธิของจำเลยและการใช้สิทธิตามกฎหมาย*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.